

בשולי
סיפורת
ושירה

אפרים צורף

מסות על שיי עגנון
חינ ביאליק ושי שלום

הוצאת בינאור
גבעתיים תשליא

המשורר, מזל, ורק מינץ העשיר היה חוצץ בינה לבינו, אף תרצה אהבה בידועים ובלא-יודעים את מזל. אך בעל הנכסים, לגדאו, נקלע לה כמכשול בדרכה למזל.

תרצה, התקיפה באופיה, אינה נכנעת לאביה, אינה עושה כמו שעשתה אמה. היא מסלקת מדרכה אף את לגדאו, הבחור הצעיר ממזל, יפה המראה, עדין הנימוסין והעשיר. בטיילה בכרכרה עם לגדאו קר לה, והיא יושבת לידו מהרישה, שכן לבה נתון למזל; לכן ניטלה לשונה לגבי כל איש אחר.

ועם שהיא פועלת במרץ במעגל אהבתה בידועים, היא אף נפעלת בלא-יודעים, כאמור, ועושה מעשים בכוח מגיעים נפשיים הסתומים לה ולנו. הוטלה עליה שליחות מידי כוחות על-מודעיים, פאראפסיכולוגיים, לתקן כביכול בתחום הרוח והאהבה את אשר הורי אמה קלקלו.

כנציגה של הרוח הטהורה, אין תרצה מסונורת באהבתה ולא שיכורה ממנה; אין היא אובייקט בידי כוח הטבע הכופה על האשה קיום המין, אמהות, קיום החברה, וכדומה. הרי משהרתה למזל לא חשה בשום חדוות, להיפך. גם לא מאויים אירוטיים מהממים דחפנה לזרועותיו של מזל, שכן אותה פגישה רומנטית אינטימית ביער, עם כל ההמיה שבלבה אליו, היה בה גם משום תיכנון שקול ומחושב. אף מחלתה באה עליה כאילו על-פי צו מראש, הואיל והמחלה עוררה חששות בלב האב והגיעה אותו להסכמת האירוסין והנישואין עם מזל.

„על כן יותר משמספר עגנון בסיפור זה פרשת אהבה אחת, הוא מספר בו פרשה של מבוכה גדולה אחת, מבוכת נפש שהיתה לאהבה, ואהבה שהיתה למבוכת נפש, ואין האהבה והמבוכה סותרות זו את זו בתוך הסיפור, אם כי מחוץ לסיפור סותרות השתיים הללו זו את זו ומקומה של מבוכה אינו מקומה של אהבה“ (ש״י פנואלי).